

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelu)

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnitteluun liittyvästä laista naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta (tasa-arvolaki).

Yleistä

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry pitää tärkeänä varmistaa, että yhteiskunnassamme kaikenikäisillä lapsilla sukupuolesta riippumatta on samat mahdollisuudet ja yhtäläiset oikeudet. NYTKIS katsoo, että varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelulla on myönteisiä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.

NYTKIS pitää tärkeänä, että tasa-arvoa edistävät ja lapsia tasa-arvoisesti kohtelevat toimintatavat sekä parempi sukupuolitietoisuus tulisivat arkiseksi osaksi varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatus on naisenemmistöinen ala eli varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelu ja sen teettämä lisätyö koskettaa erityisesti naisia. Varhaiskasvatuksessa kärsitään jo tällä hetkellä työvoimapulasta, joten riittävät resurssit tasa-arvosuunnittelulle on taattava.

Tasa-arvosuunnittelu on yksi keskeinen työkalu käytännön tasa-arvotyön toiminnan ja sukupuolitietoisemmän kasvatuksen tueksi varhaiskasvatuksessa sekä tärkeä askel järjestelmällisen tasa-arvotyön tekemiselle ja tasa-arvon edistämiseksi jo varhaislapsuudesta lähtien. Varhaiskasvatustaki nykyisellään sisältää yleisen sukupuolten tasa-arvon edistämisen tavoitteen, mutta nykyistä sääntelyä ei voida katsoa riittäväksi tasa-arvon edistäjäksi ja takaajaksi varhaiskasvatuksessa.

NYTKIS korostaa, että suunnitteluveto ja varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnitelma itsessään eivät kuitenkaan automaattisesti takaa tasa-arvoisempaa ja sukupuolitietoisempaa varhaiskasvatusta. Jotta varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelu saadaan nivottua osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti, vaatii se kehittämistoimia varhaiskasvatusalan koulutukseen sekä resursseja itse työn tekemiseen. Siten varhaiskasvatuksen ammattilaiset voidaan valmistaa suunnitelmalliseen tasa-arvotyöhön ja tasa-arvon edistämiseen.

NYTKISin näkemyksen mukaan tasa-arvolain muutoksen ja varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelun myötä on mahdollista aikaansaada ja tukea sukupuolitietoisempaa

varhaiskasvatusta. Sen kautta olisi mahdollista turvata lapsille iästä ja sukupuolesta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet sekä yhtäläinen kasvu- ja kehitysympäristö.

Pykälä 5§b

Momentit 1 ja 2

NYTKIS katsoo, että pykälässä esitetty perhepäivähoitoon ja kunnalliseen avoimeen varhaiskasvatukseen esitetty poikkeus toimipaikkakohtaisen tasa-arvosuunnitelman velvoitteesta on ymmärrettävä ja erityisesti yksittäisen perhepäivähoidon työntekijän resurssien näkökulmasta. NYTKIS esittää kuitenkin huolen siitä, että voiko tämä asettaa erimuotoiseen varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset keskenään eriarvoiseen asemaan ja tällä rajauksella menetettäisiin toimipaikkakohtaiseen tasa-arvosuunnitelmaan liittyvät hyödyt.

Pykälän perusteluissa ehdotetaan yhteistyötavaksi esimerkiksi järjestettävää työpajaa suunnitelman tekemisen yhteydessä. NYTKIS on huolissaan, toteuttaako tämä esitetty poikkeus ja esitetty yhteistyö YK:n lastenoikeuksien sopimuksen 12§ lasten kuulemisesta myös perhepäivähoitoon sekä kunnalliseen avoimeen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osalta.

NYTKIS haluaa korostaa, että perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnitelman laatimisessa sekä myös en toimeenpanossa ja seurannassa yhteistyö toimijoiden ja lasten osallisuuden varmistaminen on erityisen tärkeää.

Momentti 4

NYTKIS on nostanut aiemmassa lausunnossaan (05/2022) esiin, että Sosiaali- ja terveysministeriö selvitti vuonna 2016 sukupuolten tasa-arvon edistämistä varhaiskasvatuksessa: selvityksessä korostetaan sukupuolten tasa-arvon toteutumisen vaativan pysyviä rakenteita niin varhaiskasvatuksessa kuin muuallakin yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksen kontekstissa tasa-arvotyön rakenteet liittyvät esimerkiksi sukupuoleen ja sen moninaisuutta koskeviin puhetapoihin, asenteisiin, tekoihin ja toimintatapoihin sekä varhaiskasvatusyksiköissä käytössä oleviin arkipäiväisiin esineisiin, kuten leluihin ja kirjoihin. Näillä kaikilla on vaikutuksia lapsiin – varhaiskasvatuksen rakenteisiin tarvitaan suunnitteluvälvoitteen lisäksi myös monipuolisia sitä tukevia toimia.

NYTKIS kiittää, että hallituksen esityksen pykälän 4 momentissa huomioidaan varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelua koskevat erityiset vaatimukset.

5 momentti

NYTKIS pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnitelma sisältää selvityksen ja kartoituksen varhaiskasvatuksen tasa-arvon nykytilanteesta sekä tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi.

NYTKIS on aiemmassa lausunnossaan painottanut, ettei keskiössä tulisi olla tasa-arvosuunnitelma ja asiakirja itsessään, vaan painopisteen tulee olla tasa-arvosuunnitelmaan kirjattujen konkreettisten toimenpiteiden edistämässä ja toteuttamisessa. Pidämme perusteltuna pykälän 5 momentissa esitettyä vuosittaisen tarkastelun sijasta enintään kolmeksi vuodeksi laadittavaa suunnitelmaa kerrallaan.

Jotta tasa-arvosuunnitelmat tulevat päivitetyn, tasa-arvoista varhaiskasvatusta edistetään konkreettisesti ja toimia seurataan aktiivisesti, on lisääntyvän hallinnollisen työn lisäksi taattava riittävät resurssit varhaiskasvatuksen työntekijöiden koulutukseen.

Pykälä 18§

NYTKIS pitää kannatettavana sitä, että tasa-arvovaltuutetun oikeus suorittaa tarpeellinen tarkastus ulotettaisiin koskemaan myös varhaiskasvatuksen toimipaikkaa ja on perusteltua, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävä tila rajattaisiin tarkastusoikeuden ulkopuolelle.

Toimeenpano ja seuranta

Esityksessä todetaan, että varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnitteluvuorokauden toimeenpanon kannalta olisi tarkoituksenmukaista laatia varhaiskasvatustoimijoiden tueksi opas, jossa käsiteltäisiin käytännönläheisesti varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelua ja henkilöstön koulutusta.

NYTKIS haluaa nostaa esiin, että Naisasialiitto Unioni on tehnyt pitkäjänteistä työtä tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen parissa ja kouluttanut ammattilaisia ja tuottanut asiantuntijatietoa Tasa-arvoinen varhaiskasvatus -hankkeessa, jota on rahoittanut Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus.

Puolesta,

Silla Kakkola

pääsihteeri

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry